

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 329

Rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci
Danuta Dziawgo, Grażyna Borys

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-448-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Joanna Antczak: Informacje o środowisku w systemie rachunkowości	11
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa w branży motoryzacyjnej..	19
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie zarządzania wartością firmy	28
Melania Bąk: Odpowiedzialność społeczna jako determinanta tworzenia zasobów niematerialnych przedsiębiorstwa	36
Ewa Chojnacka: Raportowanie danych w obszarach środowiskowym i społecznym w publicznych spółkach sektora energetycznego.....	45
Ewa Chojnacka: Sprawozdanie z działalności jako dokument służący raportowaniu danych ESG	54
Anna Doś, Joanna Błach: Rola przedsiębiorstwa w makrosystemie społeczeństwo – gospodarka – środowisko w świetle analizy raportów rocznych na przykładzie wybranych spółek sektora paliwowego.....	62
Justyna Dyduch: Analiza kosztów transakcyjnych instrumentów ochrony środowiska w wybranym przedsiębiorstwie.....	73
Renata Dyląg, Ewelina Puchalska: Wytyczne GRI w praktyce raportowania społecznego w Polsce	82
Paweł Dziekański: Koncepcja wskaźnika syntetycznego dla oceny sytuacji finansowej powiatów	98
Tomasz Gabrusewicz: Zdolność systemu rachunkowości w zakresie zaspokojenia potrzeb informacyjnych w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju	109
Beata Gostomczyk: Ewidencja kosztów ekologicznych w układzie rodzajowym i funkcjonalnym.....	118
Piotr Gut: Solidarna odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe w podatku VAT w warunkach polskich na tle rozwiązań europejskich.....	127
Ewa Hellich: Etyczny wymiar rachunkowości.....	136
Aldona Kamela-Sowińska: Finansyzacja gospodarki wyzwaniem dla rachunkowości	145
Elżbieta Klamut: Koszty ochrony środowiska a gospodarstwa rolne	152
Joanna Kogut: Etyka w rachunkowości a jakość sprawozdań finansowych ..	161
Tomasz Kondraszuk: Cel i zadania rachunkowości rolniczej w procesie zrównoważonego rozwoju gospodarstw wiejskich	172
Robert Kowalak: Kluczowe mierniki dokonań w zakładach gospodarowania odpadami.....	180

Joanna Krasodomska: Rachunkowość społeczna – perspektywa światowa i krajowa	191
Karolina Kwiecińska: Relacje inwestorskie i raportowanie kapitału intelektualnego.....	198
Magdalena Ligus: Zrównoważony rozwój systemu elektroenergetycznego Polski – analiza opłacalności i możliwości rozwoju energetyki odnawialnej	206
Adam Lulek: Znaczenie informacji środowiskowych pochodzących ze sprawozdawczości spółek paliwowych dla inwestorów giełdowych.....	215
Marta Mazurowska: Rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju	225
Anna Nowak: Problemy pomiaru społecznej odpowiedzialności biznesu	232
Edward Nowak: Zakres ujawnień informacji w sprawozdaniu z działalności	241
Ewa Spigarska: Różnorodność metod ustalania opłaty za odpady i zasad segregacji odpadów na przykładzie miast wojewódzkich jako jeden z problemów systemu gospodarowania odpadami	250
Arleta Szadziewska: Prezentowanie informacji na temat społecznej odpowiedzialności w sprawozdawczości zewnętrznej przedsiębiorstw.....	261
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz: Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa jako narzędzie komunikacji z interesariuszami	271
Piotr Szczypa: Współczesne wyzwania rachunkowości przedsiębiorstw w gospodarce zrównoważonego rozwoju.....	282
Aldona Uziębło: Stosunek do standardów etycznych w biznesie w opiniach pracowników księgowości trójmiejskich przedsiębiorstw	291
Anna Wildowicz-Giegiel: Wyzwania przed sprawozdawczością finansową związane z raportowaniem o kapitale intelektualnym i społecznej odpowiedzialności	300
Jolanta Wiśniewska: Etyka w rachunkowości jako niezbędny element zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstwa i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.....	308
Aleksander Zawadzki: Standardy sprawozdawczości w zakresie środków unijnych w polskich spółkach notowanych na NewConnect	317
Joanna Zuchewicz: Sprawozdawczość jednostki społecznie odpowiedzialnej za swoje dokonania.....	326
Beata Zyznarska-Dworczak: Znaczenie zarządczej rachunkowości odpowiedzialności społecznej w przedsiębiorstwie	334

Summaries

Joanna Antczak: Information on environment in the accounting system.....	18
Anna Balicka: Environmental reporting in the automotive industry	27
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Concept of corporate social responsibility in the process of value based management	35

Melania Bąk: CSR as the determinant for creating non-material resources of an enterprise.....	44
Ewa Chojnacka: Reporting environment and social data in public companies in energy sector	53
Ewa Chojnacka: Report of the management board on operations as a document used to report ESG data	61
Anna Doś, Joanna Błach: The role of enterprise in macrosystem society – economy – environment in the light of the annual reports content analysis case study of selected Polish companies	72
Justyna Dyduch: Analysis of transaction costs of environmental protection instruments in a selected firm	81
Renata Dyląg, Ewelina Puchalska: GRI guidelines in the practice of social reporting in Poland	97
Paweł Dziekański: Concept of synthetic indicator for the assessment of financial situation of poviats	108
Tomasz Gabrusewicz: The ability of the accounting system to satisfy information needs in the concept of sustainable development.....	117
Beata Gostomczyk: Environmental costs register by their type and functionality	126
Piotr Gut: Joint and several responsibility for VAT liabilities in Poland in comparison with European solutions to that extent.....	135
Ewa Hellich: Ethical dimension of accounting.....	144
Aldona Kamela-Sowińska: Financilisation of economy as challenge for accounting	151
Elżbieta Klamut: Costs of environment protection vs. farms.....	160
Joanna Kogut: Accounting ethics vs. financial reporting quality	171
Tomasz Kondraszuk: Tasks and objectives of accounting in the process of agricultural sustainable development of rural households	179
Robert Kowalak: Key performance indicators for the waste disposal plants.	190
Joanna Krasodomska: Social accounting – the international and national perspective	197
Karolina Kwiecińska: Investor relations and intellectual capital reporting ...	205
Magdalena Ligus: Sustainable development of Polish power system – the analysis of effectiveness and the possibility of development of renewable energy sector.....	214
Adam Lulek: Significance of environmental information coming from reporting of fuel corporations for stock exchange investors.....	224
Marta Mazurowska: Accounting for sustainable development	231
Anna Nowak: Issues of measurement of corporate social responsibility	240
Edward Nowak: Scope of disclosing information in annual activity reports..	249
Ewa Spigarska: The diversity of methods for establishing fees for wastes and waste segregation rules on the example of voivodeship cities as one of the waste management problems.....	260

Arleta Szadziewska: Presenting social responsibility information in corporate external reports	270
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz: Integrated report on socially responsible companies as a tool of communication with users.....	281
Piotr Szczypa: Modern challenges in the accounting of companies in sustainable development economy	290
Aldona Uziębło: An attitude to ethical standards in business in the opinions of employees of accounting department of tricity enterprises.....	299
Anna Wildowicz-Giegiel: Challenges of financial reporting associated with reporting the intellectual capital and the social responsibility of enterprise.....	307
Jolanta Wiśniewska: Ethics in accounting as an essential element of sustainable development of the enterprise and security of business transactions .	316
Aleksander Zawadzki: Standards of EU funds reporting in Polish companies listed on the NewConnect market.....	325
Joanna Zuchewicz: CSR in reporting entity's performance	333
Beata Zyznarska-Dworczak: The essence of managerial social responsibility accounting.....	341

Anna Balicka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

SPRAWOZDAWCZOŚĆ ŚRODOWISKOWA W BRANŻY MOTORYZACYJNEJ

Streszczenie: W artykule przedstawiono rozważania na temat sprawozdawczości środowiskowej w branży motoryzacyjnej. Głównym celem artykułu jest zaproponowanie zmian zakresu oraz sposobu prezentowania informacji ujawnianych przez przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej w zakresie sprawozdawczości środowiskowej. Badaniu została poddana sprawozdawczość środowiskowa 13 największych koncernów motoryzacyjnych. Zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę dokumentów, syntezę, indukcję i wnioskowanie. Zdiagnozowano i przedstawiono stan sprawozdawczości środowiskowej praktykowany w przedsiębiorstwach branży motoryzacyjnej. Zaproponowano rekomendowane zmiany, które można wprowadzić w zakresie i sposobie prezentowania informacji w raportach środowiskowych jednostek branży motoryzacyjnej.

Słowa kluczowe: sprawozdawczość środowiskowa, branża motoryzacyjna, raporty środowiskowe.

DOI: 10.15611/pn.2014.329.02

1. Wstęp

Głównym celem artykułu jest zaproponowanie zmian zakresu oraz sposobu prezentowania informacji ujawnianych przez przedsiębiorstwa działające w branży motoryzacyjnej w zakresie sprawozdawczości środowiskowej. Ze względu na duży wpływ działań podejmowanych w branży motoryzacyjnej na środowisko naturalne, ważne jest, aby interesariuszom zewnętrznym była dostarczana określona informacja o oddziaływaniu tej branży na otoczenie zewnętrzne.

Dążąc do osiągnięcia wyznaczonego celu, sformułowano następujące hipotezy:

1. Przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej prezentują informacje o ich oddziaływaniu na środowisko naturalne ze względu na duży wpływ motoryzacji na otoczenie zewnętrzne.

2. Rozwój sprawozdawczości środowiskowej świadczy o wzroście świadomości ekologicznej interesariuszy zewnętrznych.

3. Dowolność w prezentowaniu informacji środowiskowych pozwala na kreowanie przez przedsiębiorstwa przychylniej opinii interesariuszy zewnętrznych na temat prowadzonej przez nie działalności.

2. Metodyka badań i przebieg procesu badawczego

Przy pisaniu artykułu zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę, syntezę, indukcję i wnioskowanie. Niezbędne były również raporty roczne, środowiskowe, zrównoważonego rozwoju, społecznej odpowiedzialności biznesu oraz dane i informacje publikowane na oficjalnych stronach internetowych przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej.

Tabela 1. Wielkość produkcji przedsiębiorstw z branży motoryzacyjnej w 2012 roku

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Wielkość produkcji (szt.)
1	Toyota Motor Corporation	10 104 424
2	General Motors Company	9 285 425
3	Volkswagen Group	9 254 742
4	Hyundai Motor Company	7 126 413
5	Ford Motor Company	5 595 483
6	Nissan Motor Company	4 889 379
7	FIAT Group Automobiles	4 498 722
8	Honda Motor Company	4 110 857
9	PSA Peugeot Citroën	2 911 764
10	Suzuki Motor Corporation	2 893 602
11	Renault Société Anonyme	2 676 226
12	Daimler AG	2 195 152
13	BMW	2 065 477

Źródło: opracowanie własne na podstawie [World Motor... 2012].

Na potrzeby określenia stanu sprawozdawczości środowiskowej w przedsiębiorstwach działających w branży motoryzacyjnej przeanalizowano raporty środowiskowe opublikowane przez koncerny motoryzacyjne produkujące pojazdy samochodowe i odznaczające się największą liczbą wyprodukowanych pojazdów w skali globalnej. Dobór analizowanych przedsiębiorstw nastąpił na podstawie wielkości produkcji zrealizowanej w 2012 roku. Za graniczną wielkość produkcji przyjęto 2 mln pojazdów. Wielkość produkcji świadczy o skali działalności jednostki gospodarczej i jednocześnie intensywności oddziaływania na środowisko. Przedsiębiorstwa wyodrębnione do badania przedstawia tab. 1.

3. Branża motoryzacyjna – aspekt środowiskowy

Branża motoryzacyjna to gałąź produkcji, która obejmuje towary i usługi związane z zastosowaniem i rozpowszechnianiem pojazdów napędzanych silnikami. Charak-

terystyczna jest możliwość rozpatrywania branży motoryzacyjnej w wymiarze środowiskowym pod względem dwóch aspektów:

- wpływu prowadzonej działalności gospodarczej na środowisko naturalne,
- wpływu wyprodukowanych pojazdów silnikowych na otoczenie.

Do podmiotów branży motoryzacyjnej należą przedsiębiorstwa produkujące pojazdy silnikowe, sprzedające je oraz świadczące na ich rzecz różnorodne usługi. Wśród tych podmiotów największe zagrożenie środowiska występuje przy produkcji pojazdów. Ekologiczność samochodów jest również bezpośrednio związana z wytwarzaniem, gdyż to właśnie w procesie produkcji wyrobom są nadawane indywidualne cechy, które w określony sposób oddziałują na środowisko w trakcie i po okresie eksploatacji maszyn.

Nadal problem stanowią zagrożenia środowiska przyrodniczego spowodowane rozwojem motoryzacji. Do bezpośrednich oddziaływań, które szkodliwie wpływają na otoczenie, są zaliczane głównie wypadki transportowe, emisja spalin do atmosfery, wytwarzanie i wzniesienie pyłów, promieniowanie elektromagnetyczne, wycieki paliw i cieczy eksploatacyjnych oraz generowanie drgań i hałasu. Pośrednimi skutkami funkcjonowania pojazdów samochodowych są oddziaływania infrastruktury komunikacyjnej, bazy obsługi technicznej, procesów konstruowania, wytwarzania, eksploatacji oraz zniszczenia pojazdów. Przyczyniają się one do degradacji środowiska naturalnego oraz architektury, zanieczyszczenia gleby, wód i powietrza [Merkisz, Piekarski, Słowik 2005, s. 39-41]. Produkty rynku motoryzacyjnego zużywają dużą część zasobów energii, dlatego producenci starają się zminimalizować zużycie paliw w nowych modelach oraz podejmują działania zmierzające do jak najszerzego wykorzystania alternatywnych źródeł energii [Lewin, Newbury 2010, s. 10]. Jest to szczególnie ważne ze względu na prognozowany wzrost liczby samochodów na świecie o ok. 50%¹ [Dargay, Gately, Sommer 2007, s. 143] oraz na udział motoryzacji w emisji szkodliwych substancji, która przekracza połowę ogólnego skażenia środowiska² (w aglomeracjach miejskich wynosi nawet ok. 45-70%) [Niewczas, Antol 2002, s. 13].

4. Istota sprawozdawczości środowiskowej

Według ustawy Prawo ochrony środowiska, środowisko jest to „ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami” [Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. ...]. W przypadku sprawozdawczości środowiskowej główny punkt odniesienia to środowisko przyrodnicze, czyli wszystkie obiekty biotyczne i abiotyczne, które stanowią wytwór

¹ Szacowana liczba pojazdów samochodowych na świecie w 2030 r. wyniesie ponad 2 mld sztuk.

² Szacunki przeprowadzone w 2002 roku.

przyrody i powstały bez ingerencji ludzi [Misiołek, Kowal, Kucińska-Landwójtowicz 2014, s. 51].

Informacja o środowisku (ekologiczna) jest to każda informacja identyfikująca problemy powstające między środowiskiem przyrodniczym a społeczeństwem (działalnością człowieka) oraz wszelkie formy jego aktywności. Tego rodzaju informacja posiada następujące cechy [Czaja, Becla 2007, s. 288]:

- pozwala ocenić znaczenie środowiska przyrodniczego w istnieniu cywilizacji,
- stanowi podstawę szacowania skutków negatywnego wpływu na środowisko,
- ułatwia zdefiniowanie właściwego i niewłaściwego oddziaływania na otoczenie,
- umożliwia poznawanie środowiska przyrodniczego i panujących w nim zależności,
- pozwala określić problemy powstające w wyniku antropogennego wpływu na środowisko przyrodnicze,
- wpływa na właściwe kształtowanie ludzkiego oddziaływania na środowisko.

Źródłami informacji o środowisku są monitoring środowiska, sprawozdawczość statystyczna, informacja urzędowa, wyniki badań naukowych oraz sprawozdawczość podmiotów gospodarczych [Sej-Kolasa 2002, s. 74].

Informacje o działalności proekologicznej przedsiębiorstwa prezentowane w sprawozdaniach środowiskowych powinny być wyselekcjonowane i dostosowane

Tabela 2. Zakres ujęcia aspektu środowiskowego przez poszczególne instrumenty społecznej odpowiedzialności organizacji

Instrumenty	Aspekt środowiskowy				Stopień uwzględnienia aspektu środowiskowego
	bioróżnorodność	jakość powietrza, hałas i skażenia	energia i woda	odpady i surowce	
UN Global Compact	**	*	*	*	minimalny
EMAS	***	***	***	***	szeroki
EU Eco-label	***	*	***	***	średni
FSC	***			***	średni
DJGSI	*			*	średni
FTSE4Good	*			*	średni
ASPI	*			*	średni
GRI	***	***	***	***	szeroki
AA10005	*	*	*	*	minimalny
Uwzględnia poszczególne aspekty środowiskowe w zakresie: * minimalnym, ** średnim, *** szerokim.					

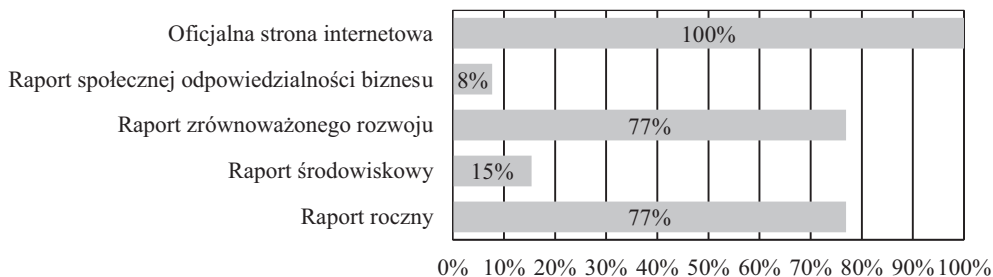
Źródło: opracowanie własne na podstawie [Mapping Instruments... 2003, s. 16 i 18].

do potrzeb odbiorców. Tworzenie raportów środowiskowych wymaga korzystania z wiarygodnych, aktualnych, obiektywnych informacji pochodzących z rzetelnych źródeł. Sprawozdawczość środowiskowa powinna być komunikatywna i zrozumiała dla wszystkich jej użytkowników. Sprawozdania środowiskowe należy sporządzać systematycznie, a dla zapewnienia właściwej interpretacji informacji przedsiębiorstwo powinno zadbać o ich porównywalność [Szczypa 2012, s. 187].

Raporty środowiskowe nie są obligatoryjne, dlatego forma oraz zakres prezentowanych w nich informacji są różnorodne. Na świecie zostały wypracowane instrumenty, których celem jest ujednoczenie pomiaru oraz prezentowania informacji środowiskowych. Przegląd standardów postępowania, systemów zarządzania i certyfikacji, indeksów i wskaźników oraz norm raportowania uwzględniających aspekt środowiskowy przedstawiono w tab. 2.

5. Stan sprawozdawczości środowiskowej w branży motoryzacyjnej

Wszystkie koncerny motoryzacyjne poddane badaniu publikują informacje środowiskowe, jednak robią to na różne sposoby. Zdecydowanie najpopularniejszym sposobem jest zamieszczanie ich na oficjalnych stronach internetowych przedsiębiorstw. W 10 badanych jednostkach tego typu informacje stanowią jeden z elementów raportu rocznego. Spośród dodatkowo sporządzanych sprawozdań zdecydowanie najczęściej tworzonymi są raporty zrównoważonego rozwoju, które zawierają aspekt środowiskowy, ale również ekonomiczny i socjalny. Rzadziej sporządza się obecnie w branży motoryzacyjnej raporty społecznej odpowiedzialności biznesu oraz indywidualne sprawozdania środowiskowe. Udział poszczególnych sposobów upowszechniania informacji środowiskowych w branży motoryzacyjnej został przedstawiony na rys. 1.

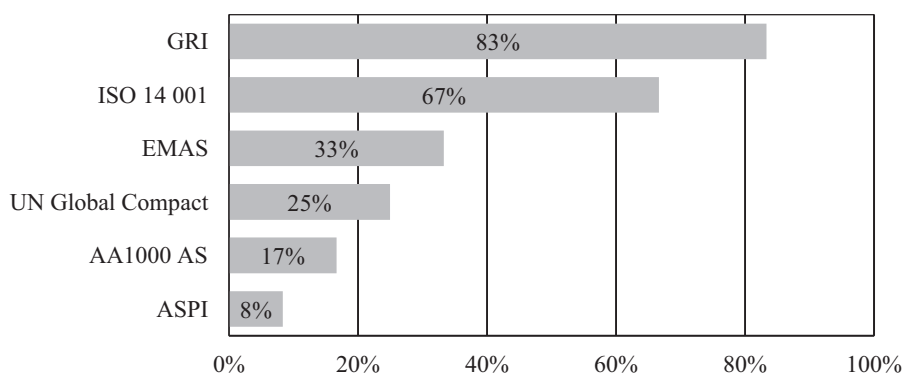
Rys. 1. Udział poszczególnych sposobów upowszechniania informacji środowiskowych w branży motoryzacyjnej

Źródło: opracowanie własne.

Po wstępnym przeanalizowaniu źródeł, z jakich interesariusze zewnętrzni mogą pozyskać informacje na temat działań środowiskowych przedsiębiorstw z branży

motoryzacyjnej, dokonano przeglądu treści zawartej w fakultatywnej sprawozdawczości środowiskowej³. Do podstawowych zagadnień, które powinny się znajdować w raporcie zawierającym środowiskowy aspekt funkcjonowania przedsiębiorstwa, zaliczono informacje na temat: energii, wody, odpadów, recyklingu, emisji zanieczyszczeń oraz hałasu. W najmniejszym zakresie zaprezentowano w raportach problem generowania hałasu – został on poruszony przez 75% badanych jednostek, a szczegółowość danych na ten temat była znikoma. Pozostałe podstawowe aspekty środowiskowe zostały rozwinięte w znacznym stopniu przez wszystkie podmioty.

Oprócz podstawowych informacji bardzo istotnym elementem sprawozdania środowiskowego jest również polityka/strategia środowiskowa, którą prezentują wszystkie analizowane jednostki z branży motoryzacyjnej. Równie chętnie są przedstawiane plany i cele, które podmioty zamierzają osiągnąć w określonym horyzoncie czasowym. Podobnie jest z inicjatywami środowiskowymi podejmowanymi przez przedsiębiorstwa. Gorzej sytuacja wygląda w przypadku problemów z przestrzeganiem norm ekologicznych; informacje na ten temat są bardzo ogólne, krótkie i incydentalnie pojawiają się w sprawozdaniach. W 92% badanych raportów określono wartość kar pieniężnych i innych sankcji poniesionych za nieprzestrzeganie regulacji dotyczących ochrony środowiska. Zaprezentowane incydenty nie charakteryzują jednak istoty problemu, jaki w związku z nimi wystąpił. Zaledwie 50% badanej sprawozdawczości środowiskowej uwzględnia koszty związane z wdrażaniem zarządzania środowiskowego, dostosowywaniem działalności przedsiębiorstwa do wymogów ekologicznych, podejmowaniem działań prewencyjnych na rzecz otoczenia itp.

Rys. 2. Udział jednostek stosujących poszczególne instrumenty społecznej odpowiedzialności biznesu w branży motoryzacyjnej

Źródło: opracowanie własne.

³ Fakultatywna sprawozdawczość środowiskowa została zidentyfikowana w 12 jednostkach z 13 koncernów motoryzacyjnych zakwalifikowanych do badania.

Wszystkie badane raporty zostały sporządzone w oparciu o instrumenty społecznej odpowiedzialności biznesu, które stanowią pewne wytyczne dotyczące rodzaju i sposobu prezentowania informacji środowiskowych. Analizowane podmioty utworzyły swoje raporty na podstawie co najmniej jednego, a niektóre nawet uwzględniając wytyczne czterech instrumentów społecznej odpowiedzialności biznesu. Najpopularniejszym instrumentem był omawiany już wcześniej GRI, który w bardzo szerokim stopniu dostarcza wytycznych do raportowania kwestii środowiskowych. Z podobną częstotliwością stosowano wymogi ISO 14 001, czyli International Organization for Standardization, w zakresie zarządzania środowiskiem. Pozostałe instrumenty stosowano zdecydowanie rzadziej, wszystkie zidentyfikowane w sprawozdawczości środowiskowej rozwiązania zaprezentowano na rys. 2.

Sprawozdawczość środowiskowa jest sporządzana regularnie raz w roku. Wiarygodność informacji w 83% raportów potwierdzona została przez niezależnego audytora. Dane prezentowane w raportach są zestawiane z wynikami osiąganymi w poprzednich latach. W 75% przypadków przedstawiane są również podstawowe dane środowiskowe generowane w poszczególnych regionach świata lub określonych zakładach produkcyjnych. Stosuje się również podział na informacje dotyczące ekologiczności produktów oraz zakładów produkcyjnych, często jednak nie są one wyraźnie wyodrębnione.

6. Proponowane zmiany prezentowania informacji środowiskowych w branży motoryzacyjnej

Informacje środowiskowe są charakterystyczne dla danego rodzaju produktu, a także specyfiki prowadzonej działalności gospodarczej. Interesariuszom zewnętrznym, którzy nie specjalizują się w zagadnieniach środowiskowych, ciężko jest stwierdzić, jaka jest efektywność ekologiczna danego przedsiębiorstwa tylko na podstawie wielkości wypracowanych przez tę jednostkę. Porównanie do osiągnięć z lat poprzednich kreuje pewien obraz sytuacji, jednak dopiero na podstawie konfrontacji wyników z konkurentami lub z średnimi właściwymi dla danej branży laik może ocenić działania środowiskowe podmiotu. Bez tego typu odniesień wszystkie działania organizacji będą interpretowane jako pozytywne, gdy tylko będą lepsze niż w poprzednich okresach.

Po przeanalizowaniu informacji środowiskowych publikowanych przez wiodących producentów pojazdów samochodowych warto zastanowić się nad wyraźniejszym rozgraniczeniem informacji dotyczących ekologiczności produktów oraz działań na rzecz ochrony środowiska przedsiębiorstwa jako jednostki organizacyjnej. Wyodrębnienie dwóch działów w tym zakresie ułatwi korzystanie z udostępnianych informacji interesariuszom, szczególnie zewnętrznym. Można podzielić ich na dwie zasadnicze grupy: zainteresowanych produktami oraz zainteresowanych rozwojem podmiotu gospodarczego. Oczywiście istnieją również podmioty, dla których ważne są oba aspekty, należą do nich instytucje państwowe, organizacje pozarządowe itp.

Rozgraniczenie strefy informacji środowiskowych o produktach oraz o przedsiębiorstwie umożliwi łatwiejszy dostęp do właściwych informacji dla różnego rodzaju interesariuszy.

Zakres wielkości charakteryzujących działania środowiskowe w branży motoryzacyjnej jest różnorodny i szczegółowy. Istnieje jednak znaczna dysproporcja między ujawnieniami pozytywnych i negatywnych działań organizacji. Znacznie więcej informacji odnosi się do redukcji zanieczyszczeń, ilości odpadów, zużycia energii i innych tego typu aktywności. Negatywne aspekty działania koncernów motoryzacyjnych oraz produkowanych przez nie wyrobów są zamieszczane incydentalnie. Cała informacja jest bardzo krótka, ogranicza się zazwyczaj do dwóch, trzech zdań, które najczęściej nie wskazują, jaka jest istota występującego problemu. Bardziej adekwatną informacją o negatywnym oddziaływaniu podmiotu na środowisko byłoby przedstawienie przyczyn, skutków, metod postępowania przy neutralizacji sytuacji problematycznej oraz sposobów zapobiegania występowaniu zjawiska w przyszłości.

Najsłabszym punktem analizowanych raportów są koszty środowiskowe, które w połowie sprawozdań wcale się nie pojawiły. Przedsiębiorstwa działające na rynku motoryzacyjnym nie są organizacjami *non-profit*, dlatego nawet najbardziej szczytny cel środowiskowy nie będzie realizowany w przypadku, gdy będzie on powodował straty, a nie przynosił żadnych korzyści. Wszystkie raporty zawierają informacje o redukcji szkodliwego oddziaływania na środowisko, ale w większości przypadków nie można zidentyfikować kosztów z tym związanych. Należy zastosować narzędzia rachunkowości zarządczej, które umożliwiłyby nie tylko zidentyfikowanie kosztów, ale również oszacowanie wartości korzyści, które uzyska przedsiębiorstwo z tego tytułu.

7. Wnioski

Po przeanalizowaniu zawartości sprawozdawczości środowiskowej prezentowanej przez przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej można stwierdzić, iż zawiera ona liczne informacje o wpływie działalności gospodarczej na środowisko naturalne. Jest to spowodowane dużym oddziaływaniem motoryzacji na otoczenie zewnętrzne. Rozwój sprawozdawczości środowiskowej świadczy również o wzroście świadomości ekologicznej interesariuszy zewnętrznych. Właśnie ze względu na rosnące zainteresowanie inwestorów, klientów, władz państwowych problemami środowiskowymi są sporządzane raporty zawierające charakterystykę oddziaływania przemysłu na środowisko.

Dowolność w zakresie i formie prezentowania informacji środowiskowych pozwala na kreowanie przez przedsiębiorstwa przychylniej opinii interesariuszy zewnętrznych na temat prowadzonej przez nie działalności. Wskazuje na to zarówno wykluczenie, jak i ograniczenie do minimum przedstawiania negatywnych oddziaływań na otoczenie. Dodatkowo brak porównywalności zawartych informacji oraz

odpowiednia prezentacja danych sprzyja budowaniu pozytywnego wizerunku organizacji.

Literatura

- Czaja S., Becla A., *Ekologiczne podstawy procesów gospodarowania*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- Dargay J., Gately D., Sommer M., *Vehicle ownership and income growth, worldwide: 1960-2030*, „The Energy Journal” 2007, vol. 28.
- Lewin T., Newbury S., *Samochody – najnowsze modele. Prezentacja najlepszych nowych samochodów koncepcyjnych i produkcyjnych świata*, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2010.
- Mapping Instruments for Corporate Social Responsibility*, European Commission, Directorate-General for Employment and Social Affairs, April 2003.
- Merkisz J., Piekarski W., Słowik T., *Motoryzacyjne zanieczyszczenia środowiska*, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2005.
- Misiulek A., Kowal E., Kucińska-Landwójtowicz A., *Ekologia*, PWE, Warszawa 2014.
- Niewczas A., Antol M., *Motoryzacyjne skażenie środowiska – badanie emisji składników toksycznych spalin pojazdów samochodowych eksploatowanych na terenie Lublina (cz. 2)*, „Eksploracja i Niezawodność” 2002, nr 1.
- Sej-Kolasa M., *Podstawy zarządzania informacją o środowisku*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2002.
- Szczypa P., *Narzędzia rachunkowości wspomagające działalność proekologiczną przedsiębiorstw w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2012.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, DzU 2001 nr 62 poz. 627 z późn. zm.
- World Motor Vehicle Production, OICA correspondents survey, World Ranking Of Manufacturers, Year 2012, <http://www.oica.net/wp-content/uploads/2013/03/worldpro2012-modification-ranking.pdf> (dostęp: 16.11.2013).

ENVIRONMENTAL REPORTING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY

Summary: The article presents considerations on environmental reporting in the automotive industry. The main objective of this paper is to propose changes in the scope and method of presenting the information disclosed by the company in the field of automotive environmental reporting. The study has been subjected to environmental reporting of thirteen largest automotive companies. The following research methods have been used: literature studies, analysis of documents, synthesis, induction and inference. The article diagnoses and presents the state of environmental reporting practiced in automotive companies and recommends changes that can be made in the scope and method of presenting information in the reports of environmental units of automotive industry.

Keywords: environmental reporting, automotive industry, environmental reports.